

Богодист М.В.,
студент 6 курсу,
групи КЮ-2, Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

КРИМІНАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО У ЗЛОЧИНАХ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ

Ключові слова: фізичне насильство, приватне обвинувачення

Keywords: physical violence, private prosecution

Анотація: Досліджено випадки кримінального насильства в рамках проваджень приватного обвинувачення. Розглянуті види кримінального насильства.

Abstract: Cases of criminal violence within the framework of private prosecution proceedings have been investigated. Types of criminal violence have been considered.

На сучасному етапі, розвиток правової системи України є дуже динамічним та зазнає досить вагомих змін. Передусім, поштовхом до таких змін є демократичні перетворення, які обумовлюються формуванням нових взаємовідносин між громадянами та державою. За радянських часів переважав підхід, коли законодавець намагався обмежити можливість приватних осіб втручатися у здійснення кримінального процесу, про що неможна сказати сьогодні. На даний момент громадянам, які стали потерпілими від злочину та які були піддані кримінальному насильству, надається доволі широке коло можливостей для захисту своїх порушених прав та для встановлення справедливості. Найбільш, яскраво вираженою можливістю особи скористатися даними правами є інститут приватного обвинувачення.

На сьогоднішній день, особливості приватного обвинувачення у кримінальному провадженні, досліджували такі науковці, як: Г.П. Власова, О.В. Сні, О.Б. Комарницька, О.З. Лукашевич, Н.В. Малярчук, О.Г. Яновська, С.І. Перепелиця та багато інших. Не менша увага приділялась проблемам насильства та його видів таких правників як: М.І. Бажанова, В.О. Владімірова, Л.Д. Гаухмана, М.І. Коржанського, Г.К. Кострова, Г.А. Крігера, В.М. Кудрявцева та інші.

Для дослідження даного питання, ми маємо спочатку визначити, що являють собою поняття приватного обвинувачення та кримінального насильства. Щодо поняття, яке стосується проваджень приватного обвинувачення, зазначено у ст.477 КПК України де визначено, що кримінальним провадженням у формі приватного обвинувачення є провадження, яке може бути розпочате слідчим, прокурором лише на підставі заяви потерпілого щодо кримінальних правопорушень передбачених відповідною статтею [1]. Зокрема, до даного переліку злочинів зокрема входять: ч.1 ст.122 (умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження без обтяжуючих обставин), ст.125 (умисне легке тілесне ушкодження), ч.1 ст.126 (умисне завдання удару, побоїв або вчинення інших насильницьких дій, без обтяжуючих обставин); ч.1 ст.152 (згвалтування без обтяжуючих обставин). Як ми бачимо, перелічені злочини проявляються в таких діях з боку кривдника як застосування насильства у вигляді використання фізичної сили яка спрямована на заподіяння шкоди стану здоров'я іншої людини. З огляду на вищевказане потрібно з'ясувати, що саме являє собою насильство.

Не можна не погодитись, щодо позиції І.І. Гуня який говорить, що в теорії кримінального права, насильство традиційно поділяють на два його види – фізичне і психічне. Існує багато визначень фізичного насильства, де правники акцентують увагу на різних його ознаках. Однак автор використовує власне, досить вдале визначення: «Фізичним насильством є протиправне умисне застосування або використання фізичної сили, яке проявляється у фізичному впливі на організм іншої людини проти чи всупереч її волі та бажанню з метою досягнення шкідливого результату. Воно (фізичне насильство) може знаходити свій прояв у застосуванні або у використанні фізичної сили, яка спрямована на заподіяння шкоди біологічній структурі потерпілого, зовнішній сфері об'єктів та предметів матеріального світу і т.п.» [2, с.99]. Значну увагу науковець приділяє приводу застосування та використання фізичного насильства, зокрема зазначає, що застосування сили при насильстві має місце тоді, коли джерелом цієї сили є сам суб'єкт, який її застосовує. Коли ж він спрямовує на потерпілого силу, джерелом якої не виступає, наприклад, агресію тварини, енергію технічних засобів тощо, доцільно вести мову про

використання, а не застосування сили [2, с.99-100].

З огляду на вищезазначений перелік злочинів приватного обвинувачення можемо зробити висновок, що у вчинюваних протиправних діяннях присутнє кримінальне насильство, а саме фізичне, яке і є основним способом вчинення злочину.

У разі вчинення стосовно потерпілої особи будь-якого з цих злочинів, дані кримінальні правопорушення підпадають під категорію проваджень приватного обвинувачення. В такому випадку, головними підставами для відкриття провадження, буде факт вчинення злочину (тобто застосування кримінального насильства до потерпілої особи) та волевиявлення особи яка була піддана фізичному насильству.

Для відкриття провадження волевиявлення потерпілої особи повинно виявлятися у активних діях, а саме звернення до органів досудового розслідування (правоохоронних органів), які засвідчують факт вчинення злочину та реєструють відповідне звернення до Єдиного реєстру досудових розслідувань протягом 24 годин. При чому, звернення може мати як письмову форму (заява) так і усну, яка фіксується до протоколу прийняття заяви про вчинене кримінальне правопорушення або таке, що готується.

Особливістю проваджень приватного обвинувачення є те, що у разі застосування злочинним насильства стосовно потерпілої особи, де остання не здійснить активних дій для притягнення правопорушника до відповідальності, даний злочин залишиться без уваги правоохоронних органів, а кривдник – без покарання, оскільки сам факт вчинення злочину та волевиявлення потерпілого являються головними ознаками даного виду обвинувачення. Для підтвердження розглянемо декілька судових справ.

У справі №392/881/16-к від 12.08.2016, злочин передбачений ч.1 ст.125 КК України, де вказано, що серед існуючих доказів присутня заява потерпілої особи, а саме: «протоколом прийняття заяви про вчинене кримінальне правопорушення від 23 травня 2016 року, відповідно якому громадянка ОСОБА_2 заявила про те, співмешканець ОСОБА_4 наніс їй тілесні ушкодження» [3]. Тобто, в даному випадку рушійною силою для відкриття провадження було волевиявлення потерпілої, яке виразилось у поданні заяви про вчинене кримінальне правопорушення.

Ще однією цікавою відмінністю даного провадження приватного обвинувачення є можливість підтримувати державне обвинувачення в суді потерпілим. Дане право може бути реалізовано потерпілою особою яка зазнала кримінального насильства у випадках відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення. Відповідна можливість передбачена у Кримінально-процесуальному кодексі України, а саме у ст.340 КПК.

Отже, нами було встановлено, що кримінальне насильство виражається у багатьох формах, а саме у фізичному та психічному, яке може перетворитись у злочин. І більшість таких злочинів підпадають під сферу дії інституту приватного обвинувачення яке є особливим видом обвинувачення та має свої особливості. Як правило, вчинювані злочини не мають великої суспільної небезпечності але є порушенням основоположного права людини – право на життя та здоров'я. Саме тому ми приділили увагу цьому питанню зі сторони проваджень приватного обвинувачення, оскільки даний вид проваджень надає якомога більше прав потерпілим для захисту свого порушеного права.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI
2. Види насильства в кримінальному праві / І. І. Гуня // Форум права. - 2014. - № 2. - С. 99–103.
3. Вирок Маловиськівського районного суду Кіровоградської області за №392/891/16-к від 12 серпня 2016 року. Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017